

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.

V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

HAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROCBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROCNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Nekoliko besed o kmetiskem vprašanju.

Ogromna večina slovenskega naroda se sestavlja iz kmetiskega stanu. Vsi slovenski izobraženci, uradniki, duhovniki, pisatelji itd., ako pogledajo en rod ali dva nazaj, najdejo svoj dom v priprosti kmetiski hiši. Najslavnejši slovenski možje, kakor baron Vega, pesnika Prešeren in Gregorčič, škof Slomšek, sodobni pisatelji in pesniki Cankar, Zupančič; politiki dr. Šusteršič, dr. Tavčar itd. — očetje vseh teh so bili preprosti kmetje. Lahko rečemo, da je ni med Slovenci osebe, ki bi ne imela sorodstva med kmeti.

Kmetiski stan je torej naravna in najširša podlaga slovenskemu narodu. Zemlja, ki jo posedujejo naši kmetje — to je tisti kos v Evropi, ki ga imenujemo Slovenci svojo domovino. Posest našega kmeta nam mora biti vsem najdragocenejši zaklad, kajti z njeno propastjo se kršijo tudi naše meje. V primeri s to veliko važnostjo kmetiskega stanu pa moramo priznati, da je njegova politična moč ravno u obratnem razmerju. V politično areni so privedli slovenskega kmeta šele klerikalci. Te zasluge jim odrekati ne moremo. Klerikalci so rabili proti liberalni stranki maso, in to so našli med kmeti.

Organizirati kmetiski stan je mnogo težje nego delavskega. Delavci so nagromadeni v posameznih industrijskih središčih, ki so zvezana z drugimi kraji z najboljšimi prometnimi sredstvi, torej so dani vsi pogoji za hitro privajanje novih idej; pa tudi čut solidarnosti, ki rodi in krepi stanovsko zavest, je mnogo večji tam, kjer bivajo prizadeti na tesnem prostoru nagateni, kakor na kmetih, kjer je včasih od ene kmetije do druge po pol ure hoda in več.

In vendar je nujno potrebno, organizirati tudi slovenskega kmeta v močno stranko, kajti le stan, ki zadobi po kaki stranki moč, dobi s tem tudi sredstvo, izboljšati si svoj gospodarski položaj.

In do te odločujoče moči pride slovenski kmet prav lahko: on tvori večino našega naroda, in ker je prišla zdaj za vse ljudi brez razlike ali si bogat ali revež enaka pravica, je vsa usoda slovenskega političnega življenja v v kmetiskih rokah. Preden je prišla volilna reforma, tega nismo mogli reči, ker so imeli politično moč v rokah le privilegiranci. Treba je pred vsem, pokazati našemu kmetu,

kako veliko orožje mu je dano z volilno reformo: kmet si danes lahko pomaga, ako si hoče; ako ve, da je njegova usoda odvisna od njega samega. Če posluša kmet svojo previdnost in zaupa le samemu sebi, da se zna najboljšo odločiti, v katero stran mu je iti, potem ni dvoma, da se bliža res tisti čas, ko se bo za poboljšanje kmetiskega stanu storilo vse ono veliko, kar se z vsemi sredstvi, ki nam jih je dala iznajdba in znanost na razpolago, storiti da. Čemu toliko moč, ki so se trudili svoje celo življenje, da so izboljšali en sam stroj; čemu brezmejni poskusi drugih moč, dokler se jim ni posrečilo sestaviti gnojilo, ki stoterno nadomešča hlevski gnoj; čemu je proučevanje vseh žitnih trgov, če pa vsega tega ne moremo porabiti v svoj prid — tako nam lahko z vso upravičenostjo zakliče slovenski oratar.

Ves napredek sveta — kaj ima od njega kmetiski stan doslej?

Svoj čas je delal kmet vse, kar je potreboval, sam. Sam je bil svoj rokodelce, sam si je delal svoj kruh. Toda napredek nam je prinesel industrijo in z industrijo še vzporedno druga kapitalistična podjetja: železnice, pošto, časopise. Ta prometna sredstva so prinesla v najvišjo gorsko vas glas o napredujoči kulturi. Vzbudila so v kmetu nove potrebe — in vsaka nova potreba označuje napredek!

Kmet je prvokrat začutil, kako krvavo potrebuje denarja. Ako ima le-tega, si nabavi, kar si hoče. Toda ni se vzbudila samo v kmetu ta želja tako mogočno. Tudi država in gosposka je potrebovala denarja. Svoj čas je plačeval kmet davek v svojih naravnih pridelkih. Kmeta so sicer desetine oprostili, a naložili so mu denarni davek. Mesto žita in krompirja je nosil gospodski srebrnjake. Da je dobil potreben denar, si ni mogel pomagati drugače, kakor da je gledal, da se mu polje in hlev čim bolj oplodita, da spravi nekaj tega v denar.

Dobra letina je bila svoje čase kmetu pravi blagoslov božji, a danes se je tudi to močno izpremenilo: cene pridelkom ob času dobre letine vedno zelo padejo. Ker kmet ne more znati, kdo in kje potrebuje njegovih pridelkov; ker ne ve, na katerem trgu primanjkuje tega, kje onega, zato tudi ne more stopiti on kot prodajalec s kupcem v neposredno zvezo. Kmet je torej prisiljen prodati svoje blago prekupčevalcu, ki kmeta, kolikor je v njegovi moči, prav pridno izkorišča. Dobiček, ki bi ga drugače napravil kmet, shrani v žep prekupčevalec.

povabi nikogar. Na konjih so prijezdili iz severa, juga, vzhoda in zapada.

Iz zapada, ob bregu Dunava, tam blizu kjer napravi ta reka ovinek pri današnjem mestu Gran sta jahala dva moža na čelu dolgi karavani. Že več dni sta sledila poti, ob tej zeleni reki navzdol, obdani z ločjem in jelšami, od koder so se dvigale jate rac in čapelj. Zdaj so dospeli na rob gozdov in zamenjati so morali senco košatega drevja s puščavo soli, ki se razteza proti rumeni Tisi, kajti kreniti je bilo proti vzhodu.

Eden voditelj te črede je bil Rimljan, Orestes po imenu, znan in slaven; drugi je bil Bugijec od obal Vzhodnega morja in mu je bilo ime Edeko. Bil je knez in prisiljen, odzvati se Atilovemu vabilu.

Malo besed sta izpregovorila oba visoka gospoda med seboj, kajti drug drugemu nista zaupala. Ko pa sta dospela na široko odprto stepto, ki se je odpirala pred njima svetlo in čisto kakor morska gladina, je mahoma prenehalo medsebojno nezaupanje.

— Zakaj potuješ k poroki? vpraša Orest.

— Ker se ne upam ostati doma! mu odvrne Edeko.

— Prav kakor jaz.

— In nevesta! Tudi ona se ni drznila reči: ne!

— Ta? Pač, imela je pogum, odreči snubeem.

— Torej ljubi tega divjaka?

Hudo za denar nastane zlasti ob slabem času. Slaba žetev, kuge pri domačih živalih — oboje spravi kmeta v najhujše stiske. Kaj če se ponavljajo taki usodni udarci slučajno nekaj let zapored? Kmet je prisiljen najeti si posojilo in v ta namen zastaviti svojo hišo in svojo zemljo. Na milijone in milijone imajo slovenski kmetje vknjiženega dolga! Kmeta se izkorišča na način, ki je bil poprejšnje čase popolnoma neznan. Ni vsak tako srečen, da se oprosti teh dolgov in poplača obresti: marsikdo, ki je storil prvo pot v posojilnico, je storil svojo zadnjo, ko je zapustil svojo hišo, ki so mu jo prodali na javni dražbi.

Ker je potreba po denarju vedno večja, bi potreboval tudi kmet vedno več zemlje, da več pridelja. Toda brez tega ni mogoče, se mora izravnavati drugače: zmanjšati je treba družino. Enega sina pošljejo za hlapca, hčer za deklo v mesto, drugi sin gre v Ameriko, zopet enega so vzeli k vojakom... Na domu ostane vedno manjša družina.

Tudi ni poljedelsko delo opravilo, ki bi dalo po leti in po zimi vedno enako mero dela. Po leti potrebuje kmet 2—4 krat toliko delavskih moči kakor po zimi. Dokler ni bila industrija tako razvita kakor danes, je rabila vsa hiša iste delavce tudi pozimi: ker ni bilo dela na polju, ga je bilo doma dovolj. Treba je bilo presti, delati platno, obleke, poljedelsko orodje, obutal itd. To si je napravila vsaka hiša za-se. Del zime so porabili za mlatenje. Ali vedno večja uporaba mlatilnih strojev opravi vse to, za kar je trebalo prej tedne, v dnevih.

Tako gleda kmet, da ima preživeti čez zimo čim manj oseb — a kje dobiti delavne moči recimo ob košnji, ob žetvi? Poišče si pomožnih delavcev, ki so v njegovi službi proti gotovi odškodnini. Ti dninarji se nabirajo iz vrste obubožanih kmetov, iz sinov in hčera revnih kmetiskih rodbin, kočarjev in kajzarjev. Ti ne posedujejo nikake ali le prav malo zemlje, edino kar imajo, je njih delavska moč. In to prodajajo.

Pred dvesto leti dobimo na kmetih le redkokdaj kakega hlapca, deklo ali dninarja. Šele v 17. stoletju je prišel najemati tuintam kmet tuje delavce in od tedaj se je prigajalo to vedno pogostejše: danes dobimo pri vsaki večji hiši najete posle; domači sinovi in hčere tudi niso več nego posli, ali pa živijo v tujini. Najboljše slovenske kmetiske delavne moči pomagajo dandanes kupičiti zlato ameriškim milijonarjem.

LISTEK.

Atila.

Av gust Strindberg.

Zdelo se je, kakor da je Evropi odzvonilo; ali samo zdelo se je tako. Zgodovinska pot ni bila samo kakor črta, ampak je šla po ovinkih. In zato se je zdelo, kakor da je prišel razvoj iz reda. Toda ni bilo tako. V Rimu so poganjale prve kali nove svetovne države, dušne, ki je kovala na skrivnem novo cesarsko krono, da jo posadi na glavo najvrednejšega, kadar pride tisti čas. In dediča je napovedoval Tacit: novo ljudstvo s severa, zdravo, pošteno, dobrosrčno.

Tu stopi še novejši narod v ospredje. Narod, katerega domovina je bila neznana. In prorokovanje v Germane ni obetalo na izpolnitev. Kajti nenadoma so sedeli Huni na Ogrskem in pobirali davke pri vseh narodih sveta, okolu lesenega gradu, obdanega z nekaj barakami, ob ogrski reki Tisi so se zbirali Grki, Rimljani, Bizantinci in vsakovrstni Germani pred prestolom, na katerem je sedel divjak, bolj podoben kosu mesa kakor človeškemu bitju.

V letu 453. po Kristu naj bi obhajal ta kralj poleg drugih usodnih dogodkov tudi svojo poroko. In sklical je vse velike gospode iz cele Evrope: sklical, kajti knez ne

— Tega nisem trdil.

— Morda ga sovraži? Nova Judita pred Holofernom!

— Kdo ve! Ona je iz Burgunda in Burgundžani sovražijo Hune, odkar so jim ti na enem svojih roparskih upadov v Nemčijo pokončili mesto Worms.

— Nerazumljivo je res, kako si je zopet opomogel po velikem porazu na Katalavnskem polju.

— Vse je nerazumljivo, kar je v zvezi s tem človekom, ako ga sploh človekom prištevati smemo.

— Prav imaš! Pravi, da je nastopil kot dedič bratu svojega očeta Rue, o katerem nam ni razen imena ničesar več znano. Svojega brata Bledo je umoril z lastno roko. Dvajset let je bila groza njegovega imena nad nami kakor švigajoči bič, ali ko je stal zadnjič pred Rimom, se je obrnil in šel nazaj domov.

— Toda svojim vojakom je moral obljubiti, da jih pripelje nekoč v Rim.

— Kako da je varoval rimsko mesto?

— Kdo ve? Nihče! Ničesar ne vemo o tem možu in zdi se, kakor da si je tudi sam s seboj na nejasnem. Prišel je od vzhoda, pravijo — in to je vse. Ljudstvo trdi, da so se rodili Huni v puščavi kot otroci čarovnic in demonov. In če vpraša kdo Atila, kaj je in odkod je, pravi: šiba božja. Ustanovil ni nobene države, nobenega mesta, ali nad vsemi državami gospoduje in vsa mesta je porušil on.

Kaj imajo torej naši kmetje od vsega tega velikega napredka, ki ga je storil svet v teku zadnjih let?

Vse pridobitve moderne znanosti na polju kmetijstva si je pač prisvojil veleposessnik in jih izkorišča v svoj veliki prid in dobiček, ne more pa se jih posluževati naš kmet valed pritličnosti svojega posestva. Znanstvenih in v obče tehničnih olajšav se more poslužiti naš kmet le na podlagi kolektivnega, združenega poljskega dela in živinoreje. Zdatno zboljšanje njih gmočnega položaja je drugače neizvedljivo.

Zelo mogoče je, da končna zmaga socializma — mislimo pod tem delovanje na združni podlagi — ne bo odvisno od industrijalnega delavstva, kakor se to vedno poudarja od socialnodemokratske stranke, ampak od poljedelskih slojev in malomeščanstva, ker je mogoče, da doseže organizirano delavstvo polagoma tako visok „standart of life“ (kratek delavni čas, visoko mezdo* itd.), da vsled tega ne bo imelo več posebnega interesa na združenju produkcijskih (proizvajalnih) sredstev. Mali lastniki postanejo torej lahko nekoč še prav mogočni gonilni faktor v razvoju k socializmu.

Ta socializacija se da izvesti seveda le korakoma. V mislih imamo uporabo strojev, ki nadomestijo pomajkljivo delavno moč; umetna gnojila, ki pomnože zemeljsko plodovitost; odpravo mešetarstva, da stopi kmet-producent s kupcem-konsumentom v neposredno zvezo, kar omogočijo občinske ali okrajne žitnice, kleti, mlekarne itd., ki jih vodijo bodi si vlada bodi si avtonomija narodova s svojim tehničnim osobjem itd.

Tak slovenski kmetijski program je treba šele vstvariti. V prvi vrsti bo to dolžnost nove ustanovljene Slovenske Gospodarske Stranke.

*) Angleški krojaški pomočniki na Dunaju imajo že sedaj 100 kron tedenske plače.

Zlata tla.

(Pomoč obrtništvu — kako?)

(Konec).

Tako surovinsko zadrugo so si osnovali pred več leti tudi črevljarji na Kranjskem, s prodajalno v Ljubljani. Nekateri posamezniki, jako agilni*, so storili vse, da dobe nekaj državne podpore, nekaj mestne itd., da si nabavijo za pričetek potrebno glavico. Otvoritev je bila jako slovesna: sredi cipres in oleandrov cesarski doprtni kip, pripeljal se je deželni predsednik baron Hein s svojim adjutantom pl. Haasom, župan ljubljanski Ivan Hribar itd. Črne suknje, nagovori, ogledovanje prodajalne, navdušenje in zadovoljnost povabljenih. A danes? — Danes je padlo podjetje do minimalnega pomena.

Kaj je temu vzrok? Izmed obilnih naj navedemo samo dva stvarna: podjetje ni imelo potrebnega osnovnega kapitala — obrtnih bank v podpiranje obrtniških podjetij ni — in zato ni moglo nakupiti niti take množine blaga, da bi je hotela dati tovarna neposredno njim v roke niti ni moglo tirati cene surovinam na nižjo ceno, ker ni bilo potrebnega denarja na razpolago. Prekupovalci so oddajali zadrugi blago za razmerno visoko ceno — saj je bila zadruga navezana na te prekupovalce! Tako je bilo splošno razočaranje: blago se ni moglo dajati tako ceno, kakor je vsakdo pričakoval.

Obrtniki pa so bili tudi pri usnjarih zadolženi in se niso mogli vpisati v zadrugo, ker bi drugače usnjar nastopil takoj s svojo tirjavo. Če bi bili imeli obrtniki kako kreditno banko, ki bi plačala dolžne svote usnjarem in zapisala ta v zadrugo, bi podjetje gotovo vspevalo.

*) Omenjamo naj, da si je stekel za obrtnike velikih zaslug tudi v tem slučaju cesarski svetnik Janez Murnik.

Ne oziraje se na razne intrige, osebnosti itd. naj se rahlo dotaknem samo še enega, preden se poslovimo od tega ne preveč veselega pojava samopomoči: v istem času se je zvedelo po Ljubljani, da snuje tudi goriški odvetnik neko podobno zadrugo. In pisatelj tega je bil priča, ko so se temu snovatelj zadruga smejali obrtniki, češ kaj bo on „doktor“ proti nam „obrnikom“. Prorokovali so mu fiasko a zgodovina nam kaže, da se je zgodilo obratno! Pozabili so namreč, kako se je vozil dr. Tuma od ene zadruga do druge, da je njih ustroj popolnoma proučil; videli ga niso, če je študiral v svoji sobi, kaj in kako naj služijo taka podjetja. Naj obrtniki ne odklanjajo roke tistega dela inteligence, ki pripaja k njim v znamenju dela, pozitivnih načrtov. Obračajo naj se od onih, ki jim stavljajo samo obljube, kaj se-le hočejo storiti, ko so morda — izvoljeni...

Surovinska zadruga, osnovana po gorenjem vzgledu, nima življenja in zato tudi ni obrtniku v pomoč, ampak mu jemlje samo vero v samega sebe. Baron Hein in župan Hribar sta pustila po otvoritvi zadruga v miru in obrtniki so bili samim sebi prepuščeni. Vedeli si niso pomagati — ker se pomagati tudi ni dalo, ako ni bilo denarja, ki oprostí obrtnike dolgov in nakupi podjetju zalogo.

Priznati moramo pravici na ljubo, da si je ljubljanski župan Ivan Hribar pri snovanju stekel precej zaslug. Dal je sestaviti potrebna pravila, dal natisniti in jih izročil obrtnikom celo brezplačno, a več menda ni znal.

Ob istem času so se namreč izdala tudi pravila za obrtovoalno, produktivno zadrugo.

Tudi produktivne zadruge so izšle iz samopomoči. Misel je jako zdrava: razne obrti imajo v gotovem času malo opravila, tudi je vsakemu obrtniku nemogoče, odpreti prodajalno in zalogo ter svoje blago razpečavati križem sveta. Temu namenu naj služijo obrtovoalne zadruge. Ako ni naročnikov, vzame napravljenno delo zadruga v svojo zalogo. Taka naprava, osnovana na zdravi podlagi, pod vodstvom človeka s potrebnim trgovskim čutom, je lahko res pravi blagoslov za cele obrtniške stanovne. Ali do osnovanja take zadruga ni prišlo, dasi so bila pravila že natisnjena. Še prej so hoteli osnovati klerikalni krogi neko tako podjetje, a jih je nekdo osleparil — menda celo za denar — in stvar je zaspala. Obuditi jo je hotel župan Ivan Hribar. Nam se na misel ne prihaja, da bi hoteli s tem očistiti, da se ni lotil stvari z iskrenostjo — a zdi se, da mu je manjkalo potrebne vztrajnosti in potrebne veržiranosti v teh zadevah.

Pri takem združnem izdelovanju prihajajo seveda tudi stroji v poštev. In resnično, poslalo je vodstvo tehnološko-obrtnega muzeja na Dunaju nekaj strojev v Ljubljano — a ti stroji so romali zopet nazaj!

Kaj sledi iz tega? Da je obrtniku obupati? Ne! Vsakemu človeku je lahko pomagati, ako sam hoče, in tako tudi obrtniku: ročno delo obrtnika je treba združiti z dušnim delom iskrenega inteligenta. Delo in znanost vladata danes svet — spoznajmo to resnico in ravnamo se po njej!

„Največje uspehe v življenju dosežemo navadno z najpriprostejšimi sredstvi in z delom navadnih zmožnosti. Naše vsakdanje življenje s svojo obilico skrbi, potreb in dolžnosti nam daje neizmerno prilik, nabrati si najboljših izkušenj in tudi najbolj šojena pot življenja daje pravemu delavcu široko polje za njegovo delovanje in priliko za pomoč samemu sebi.“ (Samuel Smiles.)

(NB. Pisatelj hoče o priliki še nadalje razpravljati pod gorenjim naslovom ta vprašanja.)

Kake krivice se godijo Slovincem v kočevskem sodnem okraju.

(Dalja.)

Dne 30. novembra 1906 je bila kazenska obravnava pri sodnji v Kočevju. Janez Čuk, kovač in posestnik v Dragi št. 44 je tožil Henrika Kralj, proviziornega učitelja v Dragi radi telesne poškodbe svoje hčerke. Fakt je bil sledeči:

Dne 14. novembra 1906 je potegnil imenovani učitelj Kralj Čukovo hčerko Marijo s tako silo za ušesa, da se je otroku pokazala kri. Učenka Marija Čuk je izpolnila 16. junija 1906 svoje šesto leto, in je bila torej kazem že z ozirom na nežno starost deklice naravnost kruta. Umevno je, da je naznanil oče celo stvar orožništvu, le-to pa sodnji v Kočevju. — Kakor že povedano, vršila se je obravnava 30. novembra 1906. Dne 29. novembra opoldne se odpravi kovač Čuk Janez s svojo šest let staro hčerko Marijo na pot. Tudi njegova starejša hčerka devet let stara Katarina je šla z njim kot od sodnije vabljenja priča. Šli so peš čez Novo Štifo in prišli v Ribnico ob 8. uri ob polu 10. uri z večernim vlakom v Kočevje. Drugi dan je bila obravnava ob polu 11 uri dopoldne. Obravnava se je vršila seveda nemško. Pripomniti moramo pa, da je Čuk nevedel nemškemu jeziku. Zato ni ob koncu obravnave prav nič vedel, kako se je cela stvar izvršila. Niti pojma ni imel, je li bil učitelj Kralj obsojen ali oproščen. Hčerki sta dobili vsaka po 5 K. Njun oče pa ni dobil ničesar, dasiravno je ob sebi umljivo, da je moral svoja otroka spremljati, vsled česar je zamudil tri dni. — Po obravnavi so se hoteli vsi trije odpeljati z vlakom v Ribnico. Pa obravnava se je predolgo zavlekla in vlak je odžvižgal, ko so bili skoro že na kolodvoru. Nič drugega jim ni preostajalo kakor iti zopet peš. Ob 4. uri popoldne so dospeli v Ribnico. In še tekom istega dne so se odpravili proti domu. Z največjo težavo so prišli čez Novo Štifo, Strike v Travno goro, kjer so prenočevali, in tako so prišli še-le tretji dan domov. Pripomniti moramo, da je šestletna Marija Čuk večkrat omagala po poti in oče si ni vedel drugače pomagati, da jo je zadel na hrbet in nesel po težavni poti. Neki drug mož pa je peljal za roko druge hčerke devetletno Katarino, ki je bila tudi vsa izmučena od daljnega in težavnega pota.

Drugi slučaj:

Neki Mihič, posestnik iz Trave bil je težko poškodovan. Zdravil ga je zdravnik v Čabru. Preiskovalni sodnik v Kočevju hotel je iti čez Ribnico v Travo, da bi doma zasilal težko poškodovanega. Pa žandarmerija je poročala sodnji, da Mihič lahko peš pride v Kočevje. Na podlagi tega je bil Mihič vabljen k sodnji v Kočevje. 15. februarja 1906 zvečer pride ves obvezan v Ribnico. Tožil je o silnih bolečinah na glavi in ves slaboten se je odpeljal še isti večer z vlakom v Kočevje.

Tožila sta se dva posestnika iz Podpreske pri Dragi radi razžaljenja časti. Dve priči ene stranke sta šli od doma o polnoči čez Medvedjek — od uradne in kočevske strani toliko hvaljeno pot — in Gotenico v Kočevje, kamor sta dospela po velikih naporih ob 8. uri v Kočevje. Drugi dan sta se vrnila skozi Ribnico in prisegla, da ne gresta nikoli več čez Medvedjek, kjer ni nobene vode in kjer je pot tako strma, da mora človek neprenehoma paziti, da se ne prevrne v dolino, in se je treba tudi medvedov bati. Druga stranka pa je pripeljala devet prič z vozom v Ribnico, na kar so se odpeljali z vlakom v Kočevje.

S tem pa nikakor še niso izčrpani slučaji, ki bijejo vsaki pravici naravnost v obraz.

Dalje v prilogi.

— In da govoriva zopet o nevesti, ki ji pravijo Ildika. Ni kristjanka?

— Seveda, ali kaj se meni zato Atila? Saj nima nikake vere.

— Ene vere pač mora biti, ako nazivlje samega sebe bič božji in ako trdi, da je našel meč boga vojske.

— Ali za forme se ne briga. Njegov prvi minister Onegezij je Grk in kristjan...

— Mesto da je zagospodoval v Rimu ali Bizancu se je naselil sredi slane pušave.

— Pravijo, da so te stepe podobne onim planotam tam daleč na vzhodu, od koder je prišel. Ista zemlja, ista zelišča, iste ptice. Zdi se mu, kakor da je doma...

Obmolnila sta. Solnce se je dvigalo vedno više in vročina je postala hujša. Nizke tamariske, pelinkova in sodina zelišča niso mogla dati senca. Stepne kure in stepni škrijanci so bila edina bitja, ki so oživljala to pušavo... Orede goved, ovac in prašičev so izginile, kajti požrla jih je pol milijona broječa Atilova vojska. Konji Hunov pa so pozobali vse bilke.

Opoldne je karavana nenadoma obstala. Tam na obzorju, na oni strani modričastega jezera se je pokazalo mesto: stolpi in zobčasti nadzidki trdnjave.

— Smo na mestu? vpraša Edeko.

— Nemogoče, saj imamo do tja še dvajset milj, tri dni hoda.

Ali mesto je bilo videti na obzorju in karavana je povspešila svojo pot.

Črez pol ure se jim je zdelo, da je mesto bolj daleč proč nego prej, zmanjševalo se je, dokler ni izginilo iz obzorja. Izginilo je mestó in izginilo je tudi ono modro jezero.

— Čarujejo! je dejal Rimljan. To je neverjetno.

— Zračno zrcaljenje, zračni prividi, je pojasnjeval potovodnik.

Proti večeru se je karavana vstavila, da prenočuje.

Na pasu med reko Tiso in Bodrogom si je postavil Atila svoje taborišče. Mesto je ne moremo nazvati. Palača je bila lesena, lakirana v svetlih, kričečih barvah in je bila še najbolj slična velikem šatoru v stilu iz dežele Sine, kjer izdelujejo svilo. Poslopje za ženske, ki je stalo tik palače, je imelo nekoliko drugačno obliko. Kakor da so je prinesli Gotje iz severa. Pa tudi nekaj bizantinskega je imelo na sebi; okrašeno je bilo to poslopje za ženske z lesenimi, bizantinskemu slogu lastnimi oboki.

Oprava je bila menda nanešena od vseh koncev sveta in narodov; mnogo zlata in srebra, svilene in žametaste preproge; rimske mobilije in grške posode, galsko orožje in gotske tkanine. Delalo je utis stanovanja roparskega poglavarja — in bil je v istini. Za ograjo palače so stali okajeni šotori moštva. Konjskih mešetarjev in tatov

se je po ulicah kar trlo in prav toliko, kolikor ljudi, je bilo tudi konjev. Izven taborišča so se pasle svinje, ovce, koze in govedna: Živež za to neizmerno trumo, ki je samo razbijala in jedla, a vstvarila nič novega.

Zdaj na jutro poročnega dne se je pomikalo tisoče teh majhnih ljudi, s krivimi nogami, širokimi plečami, oblečeni v podganine kože, meče ovite s krpami. Rado vedno so gledali iz šotorov, ko so prihajali tujci na svojih konjih.

V prvi ulici je spremljal goste Atilov sin Elak. S pomočjo tolmačev jih je pozdravljaj in jih peljal v hišo gostov.

— To je princ? Ali so to ljudje? je dejal Orest Edeku.

— To je konjski mešetar in oni drugi so podgane, je odgovoril Edeko.

— Ličinke ali lemurske opice, vampirji, ki si jih more izmisliti samo pijanec v svojih brezumnih sanjah. Saj nimajo nobenega obraza: oči so luknje, usta so brazgotina; nos je kakor na mrtvaških lobanjah in ušesa so kakor roč vrča.

— Resnično! In pred temi na pol nagimi, brez ščitov in brez oklepov so bežale rimske legije. Skrati so, ki bi se radi tod udomačili!

— Sveta si ne podvržejo!

— Vsaj v tem letu ne!

V zadevah zaradi inventur zapuščin ali zaradi kake lastninske pravde gre sodno osebje iz Kočevja čez Ribnico v Drago in Travo in zaračuna do 124 km tje in nazaj, dočim je Ribnica vsaj za 40 km bližja. (Sledi).

Politični pregled.

Grof Vladimir Nikolajevič Lamsdorf.

V italijanskem letovišču San Remo, nekako sredi med Nizzo in Genuo, ob obalih Ligurskega morja je umrl v noči od torka na sredo bivši zunanji minister grof Lamsdorf.

Ministrovanje umrlega mora zanimati zlasti nas Slovence kot narod, bivajoč na pragu Balkana, Orienta, ki mu je posvečal grof Lamsdorf največjo pažnjo.

Ravno sedaj je deset let, kar je obiskal naš vladar ruskega carja v Peterburgu. Ob tej priliki se je ventiliralo prvič vprašanje skupnega postopanja naše in ruske monarhije na Balkanu.

Balkansko vprašanje je namreč evropsko vprašanje. Za Balkan se bore Rusi, Nemci, Avstrijci in na straži stoje tudi Angleži. In da vstrajajo te velemoči na znani paroli „Balkan balkanskim narodom“ je pripisovati samo zavisti, s katero gledajo države druga drugo, da se ne bi polastila na kak način balkanske zemlje, bodisi posredno ali neposredno s premočnim vplivom.

Nevarnost balkanskega vprašanja za evropski mir je ležala največ v Makedoniji. Kakšne so razmere v tej pod turško vlado se nahajajoči provinciji nam je znano iz poročil o neprestanih klanjih in preganjanjih v teh vilajetih. Srbske, grške, bolgarske in turške čete se medsebojno pobijajo, zažigajo vasi, pokončavajo polja.

Lamsdorf je dobro vedel, čim poseže kaka balkanska država v Makedonijo — Bolgarija ali Srbija — bi se s tem vpliv Rusije zmanjšal, in Rusija vendar še ni opustila svoje nade, da zavihra nekoč njena zastava na starem Galatskem stolpu, od koder je videti oni krasni panorama po Carigradu, današnji sultanovi prestolici...! Tudi druge države so se bale, da bi postale balkanske države premočne in bi se znalo zgoditi prej kot se pričakuje, da pade evropska Turčija. In turška despotija ima vendar pri teh vlašnih nad 3000 milijonov kron dolga!

Vsled teh raznovrstnih pomislekov so se odločile veldržave za — reforme. Razmere v Makedoniji naj se reformirajo. Demonstracija brodovja pred Carigradom — in Turčija je vse reforme obljubila in podpisala. Srečno so ostale vse na papirju.

Car in avstrijski vladar sta se zopet sporazumela pred štirimi leti ob prisotnosti Lamsdorfa glede balkanske politike. Posledica tega sestanka je bil tudi pritisk na Bolgarijo, ki je svojo politiko napram Makedoniji premenila preko noči: zastražila je svoje meje, da niso mogle bolgarske čete na pomoč sobratom v Makedoniji; tudi ni trpela organizacije makedonskih vstašev v okvirju svoje države. Z eno besedo: Turčiji prijazno politiko je sijajno manifestirala.

Šestletno neposredno vodstvo zunanjih zadev Rusije po Lamsdorfu ni ostalo brez posledic na Orient. Po potih svojega prednika hodi i sedanjí minister Izvolsky, tembolj ker je ruska državna moč za vsako agresivno politiko — vsled poraza z Japonsko in revolucije doma — strta.

Grof Lamsdorf je deloval drugače celih 40 let v uradih zunanjega ministrstva. Bil je vesten sodelavec Gorčakova, barona Girskega, kneza Lobanova in grofa Murávjeva, dokler ni sam zasedel njih mesta, ki ga je zapustil lani v majniku.

Kmetijski poboji v Romuniji.

Malokje na Balkanu je preplavljen svet s tako obilico židov kakor v Romuniji. Kjer se da le nekaj zaslužiti

— že se nastani žid. Naseli se kot revež — umre kot bogatin. To je pripisovati največ izredni sposobnosti židov, priti potom neumornega dela do denarja. Naj je vročina, naj je mraz, naj je sneg, naj stoji voda po cestah — žid ne zamudi nobene prilike, da pride do svojega krajcarja.

Toda v Romuniji, kjer je med 6 1/2 milijoni prebivalcev 300.000 židov, se nahajajo tudi taki židovski špekulanti, ki se žive od samega odiranja. Res je, da se je vlada prizadevala, onemogočiti židom izkoriščanje domačinov na razne načine (žid ne more kupiti n. pr. nobenega zemljišča, v mestih si ne sme sezidati nobene hiše itd.) a vsi ti zakoni so napram židovski iznajdljivosti brezpomembni. Pisatelj teh vrst je prepotoval velik kos Romunije, a v vsakem trgu in vasi so bile zlasti vse gostilne in žganjarne židovske, kamor je znosil romunski kmet svoj zadnji „ban“. Po mestih so zlatarji, trgovci, bankirji, komisijonarji, tvorničarji skoro izključno le židje. Seveda so dobiti drugje tudi cele naselbine židov, kjer kraljuje najnepopisnejša beda, umazanost in zapuščenost.

Ker ne morejo postati židje lastniki zemlje zato jih dobimo le kot najemnike. Tudi romunska ni razdeljena med kmete, ampak so ravno njeni najlepši deli last graščakov-veleposestnikov, ki žive po velikih evropskih mestih v največji potratnosti. Za svojo posest se ne brigajo; so jo oddali v najem židovskim špekulantom. Kmetu je njegove zemlje premalo, zato si je mora najeti. To silo izkoristijo židovski veliki najemniki, da odirajo kmeta z najemnino nepopisno. Nekaj časa prenaša tudi kmet tako izkoriščanje, pa treba je samo iskre in smodnik se vname.

Tako se je zgodilo zdaj v Romuniji. Zatrjujejo namreč, da so podnetili romunske kmete ruski protižidovski krogi. Kmetje so se zbrali v čete po več sto mož, napadli so hiše židov, pobijali so, zažigali in morili. Vojaštvo, ki je prišlo na pomoč židom, je v več slučajih streljalo, tako da je tudi precej kmetov ubitih. Da padejo pri tem tudi nedolžne žrtve — na obeh straneh — je umljivo. Po nekod so cele židovske naselbine zrušene; kmetje oblegajo mesto Jaši, ki mu hiti vojaštvo na pomoč.

Vlada hoče nemire zatreti z vojaško silo, kakor je storila v letu 1801, in 1902., ko so se vršili podobni pogromi.

Ruske obljube.

Minuli torek je stala vlada prvič pred poslanci druge dume. Ministrski predsednik Stolipin (Stalipin) je razvijal bogati, obširni vladni program. Zagotavljal je obširne agrarne reforme, delavske odredbe, preustrojitev zemstev, ustanovitev novih železničnih in vodnih cest, pouzdigo in reformiranje šolstva itd. itd. — sami načrti, ki bi izgotovljeni preustrojili preko noči Rusijo v najmodernejšo državo na svetu.

Stolipin je izjavil, da je pripravljen vladati tudi z opozicijsko dumo, ali ko je eden izmed poslancev povdarjal, da je mogoče misliti na reforme samo tedaj, če je ljudstvu potom dume dana vsa oblast, je Stolipin nervozno izjavil, da vlada od svojih pravic ne odstopi, in da se nikogar ne boji.

Resnično je obljub preobložen program jako lep, a kdo veruje v te besede? Na tisoče ljudi je zaprtih v ječah Rusije in Sibirije zgolj iz političnih vzrokov, ponajveč nedolžni ljudje, a vlada noče o splošnem pomiloščenju ničesar čuti. Amnestija! — to je tista zahteva, zaradi katere je bila prva дума poslana domov, in isti klic se dviga tudi iz druge dume, a vlada ima zaprto uho in zaprto srce.

Stolipin ni dal nobenih garancij za izvršitev svojih obljub in zato mu ne veruje niti ruska javnost niti opozicija v dumi. Res je ta sklenila iti brez vsacega zadržka na dnevni red, da ne bi imel kak konflikt pri debati o vladnem načrtu za posledico razpust dume — splošno se sodi, da Stolipin jedva čaka na prvo nekorektnost ki bi

se zgodila — a tudi opozicija ne bo mogla ostati napram vladi tako pasivna. Naj jo ovira skrb za svoje življenje, da si ne bo upala odpreti ust, da pove svoje mnenje, da izrazi ljudsko voljo?

Slej ali prej mora priti do konflikta, ako nima opozicija namena, ostati brezpomembna v dumi. Naj se še tako skrbno ogiblje vsake prilike, vlada lahko najde in provocira priliko, da pošlje dumo domov in potem bo dejala da ji poslanci niso pustili izpolniti njenih obljub.

Ta trik poznamo. V Rusiji je že dolgo v navadi. Zato je tudi naše mnenje, tako v dobro voljo vlade, kakor o praktičnem pomenu tega načrta jako minimalno.

Cenjene naročnike, katerim se pomotoma niso poslane vse številke „Nove Dobe“, prosimo naj jih reklamirajo. Naročnino, reklamacije in inseratne stvari blagovolijo naj se pošiljati upravnistvu „Nove Dobe“ v Ljubljani. Časniške reklamacije so poštne proste; zadošča, da se napiše na list naslov upravnistva, naslov naročnika in številko, ki je kdo ni dobil, ter zažene listek v poštni nabiralnik.

Dnevne vesti

a) domače.

— **Kompromis med liberalno stranko in socialisti v Ljubljani.** Z otroškim veseljem je dr. Triller na shodu zaupnikov liberalne stranke vsemu svetu sporočil vest, da je liberalna stranka s socialnodemokratsko sklenila kompromis te vsebine, da postavijo voditelja soc. demokracije Etbina Kristana pri občinskih volitvah v Ljubljani kandidatom v III. razredu, nasprotno se pa zaveže soc. demokracija, da pri eventualni ožji državnozbornski volitvi v Ljubljani socialisti glasujejo za — liberalnega kandidata. Nam se je z vsega začetka tak kompromis videl neverjeten. Kaj bi v tem slučaju, če pride do ožje volitve med liberalcem in socialistom? Menda vendar ne bodo socialisti, ki bi imeli v tem slučaju mandat takorekoč v žepu, šli volit svojega tekmeča. Za danes tudi nočemo še razrešiti vprašanja, kako to, da liberalna stranka, ki v vsaki sobotni številki „Slov. Naroda“ razglaša, kako silna je in kako močna ravno v Ljubljani, kako to, da ponuja kompromise in če jih doseže, da jih s tako najvno radostjo pripoveduje vsemu svetu. Za danes naj svojim bralcem povemo samo, kaj piše včerajšnji „Rdeči Prapor“, glasilo jugoslovanske socialne demokracije. Znano je, da je „R. P.“ še dva dni pred shodom v Mestnem domu proglasil za kandidata v občinski svet E. Kristana in dr. Dermoto. Liberalci so vsprejeli le prvega. „Rdeči Prapor“ pa piše, da jugoslovanska demokratska stranka nima nobenega povoda izpremeniti svoj sklep v čemerkoli in priporoča oba kandidata. Dalje piše „Rdeči Prapor“ o shodu zaupnikov liberalne stranke: „Dr. Triller, ki je na veliko začudenje poslušalcev povedal, da so se socialni demokrati zavezali, pri ožjih volitvah povsod podpirati liberalne kandidate, ako postavijo liberalci Kristana kot kandidata za občinski svet. Po kakšni asocijaciji idej je prišel dr. Triller, da je govoril na shodu kaj takega, ne vemo; odločno pa izjavljamo, da dr. Trillerjevega kompromisa ni, in socialni demokrati bi morali biti zreli za norišnico, ako bi sklepali take pogodbe, ki bi pomagale nasprotnikom povsod do državnozbornskih mandatov za ceno enega občinskega sedeža. Ako se je dalo dr. Trillerju napačen nalog, naj se zahvali na

In potem so sledili princu Elaki, ki je razumel sleherno besedo, četudi je storil, kakor da ne zna jezika tujcev.

V hiši za ženske je sedela favoritinja Serkas in šivala na pajčolanu neveste. Ildika, lepa Burgundžanka, je slonela ob oknu, zatopljen v misli. Videla je v Vormsu junaka, pred katerim je trepetal ves svet, in kakor da jo je začaralo to majestetično bitje tega majhnega moža. Sama vladanja hlepna in trdoglava je bila zapeljana po upanju, deliti moč z možem, pred katerim se vse in vsi klanjajo. Zato mu je dala roko. Ni pa vedela, kakih šeg in navad je to tuje ljudstvo, zato so bile tudi njene podobe, ki si jih je vstvarjala o ženi in kraljici vse drugačne. In šele danes v jutro je čula, da na svatbi niti prisotna ne bo, da ne bo kraljevala, ampak da ostane zaprta tam, kjer so drugo žene, žene vseh.

Škodoželjna svoji novi sohotnici je objasnila vse te stvari favoritinja Serkas ponosni Ildik. Burgundžanka pa je napravila v svojem srečnem velikem sklepu. Prijatelj ni imela v palači; bližati se povabljenim knezom, je bilo prav tako nemogoče.

Med tem je Serkas šivala naprej in pela otožno pesem iz domovine tam daleč na vzhodu:

Tiger išče levov sled
Dalai-Nor,
Dalai-Nor;

Lepših ni livad od step.
Urgan, Kalgan, Kesse-gal,
Kremplji 'z bakra, 'z jekla zob.
Siddi Kur,
Siddi Kur;
Če za tabo dur zapro,
Ti jih nikdar ne odpro,
Siddi Kur!

... Ildika je napravila trden sklep. (Sledi).

Tuji dom.

Novela. — Spisal M. R. P.

I.

(Dalje.)

„Bog blagoslovi“ — je rekla, pomeknila bližje posodo s soljo in poprom in odšla z nekoliko drsajočimi koraki iz sobe.

Mladi Mirtič je pravil Berti o Nežulji. Rekel je, da je z njo tako, kakor sploh s kmeticami. Brez enega samega važnega dogodka mine mladost in istotako starost. Nima drugih spominov, kakor na tisto dobo, ko je živela še pri starših, ki so jo dali služiti, ali pa jo na svojo roko omožili. Pozneje je živela zopet brez dogodka, kakor stroj. Če se je omožila, je izredila kopo otrok, ki so se končno raztepli po vsem širokem svetu, obdelovala je polje in redila domačo živino tako dolgo, dokler je niso popustile moči. Potem sedi na zapečku, moli rožni venec in čaka

smrti. Minulosti se ne spominja ne z žalostjo, ne z veseljem; zakaj v njej ni bilo ne sreče, ne nesreče, ampak vsakdanje, zelo enakomerno in večinoma dolgočasno življenje.

Po kosilu je prižgal starec pipo, stegnil je noge pod mizo in naslonil v stolu nazaj. Pokašljaj je in pričel nato govoriti o ženitvi.

„Jaz nimam pravzaprav časa“ — je rekel — „zato preidem kar na te stvari. Treba je, da jih uredimo!“

Mladi Mirtič je bil videti nekoliko vznemirjen, Berta je rahlo zardela, a njena mati se je pomaknila bližje k starcu, ki je spuščal proti stropu v enakomernih presledkih tobakov dim.

„Koliko, pravite, je denarja?“ — je vprašal, ne da bi premaknil oči, in ko mu je vdova povedala, je vzel pipo iz ust in pljunil pod mizo.

„No-ja“ — je pričel — „denarja je že. In gospodinja bo najbrž pridna. Delati ji ne bo treba pri nas, ampak pogledati vsak čas v vsak kot, to je pri nas potrebno. Dobra gospodinja mora imeti tako v vseh kotih svoje oči.“

„Kaj ti je všeč, dekle?“ — je vprašal potem Berto in jo skušal prijazno pogledati. Na to ji je natočil vina v kozarec in dvignil svojo čašo proti njej. „No, trči z mano in pij, da boš rdeča in zdrava! To vino je za zdravje!“

Berta se je smejala skoro boječe, trčila je rahlo in potem pokusila vino.

pristojnem mestu. Za nas ponudba nikompromis. To bi pač liberalci tudi lahko vedeli." Sicer je v tem zagovoru „Rdečega Prapor“ še marsikaj nejasnega in mnogo bolj bi „R. P.“ zadovoljil svoje sodruga, ako bi jim jasno povedal, kakšna je bila ponudba, od katere strani je prišla in kaj se je dogovorilo, namesto da gostobesedno razlaga, česa se ni dogovorilo. Za nas je poročilo „R. P.“ v toliko zanimivo, da že danes lahko konstatujemo, da pri vseh takih kompromisnih pogajanjih med liberalno in socialno demokratično stranko blamirani ne bodo ostali — socialisti.

— „Rdeči Prapor“. Trdili smo v članku „Naše stališče“ v 7. številki „Nove Dobe“, da nam je socialna demokracija tuja. Da smo tu mislili socialno demokracijo kot stranko je jasno povedano. Z besedo tuja, hoteli smo izraziti da ni vzrasla na naših slovenskih tleh, da nam je bila vsiljena od strani centralne organizacije, v kateri vladajo nam in našemu (narodnemu) značaju skoz in skoz tuji elementi, in da po njenem stremljenju našim gospodarskim interesom nasprotuje. Dokazi za to našo trditev nam pač ne bodo težki; prinesli jih bomo o priliki točko za točko. Nekatere principijelne točke, ki govorijo zoper socialno demokracijo smo itak že v članku navedli. „Rdeči Prapor“ na to trditev nekako odgovarja, seveda bi bilo zanj boljše, da bi take vrste odgovore raji zamolčal. Zahteva namreč dokazov pa ne dokazov za našo trditev, pač pa takih, za celo vrsto od „Praporja“ samega ad hoc postavljenih trditev, katerih pa seveda nismo nikdar izrekli. Nalaga nam namreč nalogo naj dokažemo „da je izkoriščanje slovenskemu narodu tuje, da mu je beda tuja, da mu je stradanje delavcev tuje, da mu je izseljevanje kmetov tuje, da mu je kulturna zanemarjenost tuja, da mu je nadprodukcija delavne inteligence tuja, da mu je brezobzirnost kapitalizma tuja; dokazati bi morala, da se ustavlja socialno vprašanje ob Dravi do Adrije... da na Slovenskem ni družbenih razredov z nasprotnimi interesi, torej tudi ne razrednega boja, da Slovencev ni treba ničesar nabavljati odzunaj in ničesar prodajati ven, da je krog Slovenstva kitajski zid... da v slovenskem proletariatu ni hrepenenja po človeškem materijalnem življenju in po višji kulturi, da je slovenskemu delavstvu vsako stremljenje po napredku tuje.“ — Logična napaka v tej zahtevi je vidna. Navedena dejstva, o katerih bi morali dokazati, da so nam tuja, obstajajo, če je socialna demokracija na svetu ali če je ni; so obstajala, ko je še sploh ni bilo. In to je tudi dokaz, da so nam ta dejstva tuja ali ne, to se soc. demokracije in njenega razmerja do nas nikakor ne more dotikati. Da se poslužuje „Rdeči Prapor“ logične napake v napadu na nas se je zgodilo ali nehote ali hote. Če se je zgodilo nehote, je to naivnost; naivnost je namreč pomanjkanje logike v mišljenju. Če se je pa zgodilo hote je to poskušena prevara bralcev, in „R. Pr.“ bi pri tem računal na njihovo nerazsodnost, češ, da ne bodo opazili napake v logiki. To bi bila seveda očitna demagogija. Nočemo sumničati in tudi ne ugibati, kako da stvar stoji v našem slučaju. „R. Pr.“ to sam ve in naj si izbere eno ali drugo po svoji vesti. Pripomniti moramo samo še sledeče: Ravno gospodarsko izkoriščanje nas Slovencev in vse slabe posledice tega so nas dovedle do tega, da smo pričeli delo na popolnoma novi in za nas Slovence popolnoma samostojni podlagi. Za vsak majhen in gospodarsko slab narod je vsaka internacionalna struja škodljiva, posebno pa za nas, ki smo obdani kroginkrog od samega najostrejšega nam sovražnega nacionalizma. Kdor nam hoče koristiti z internacionalizmom naj tega seje med naše narodne sovražnike, ne pa med nas. Kdor ga seje med nas, dela to v prid ali pa celo po naročilu naših sovražnikov. Protiteža proti gospodarskemu izkoriščanju od strani tujcev mora biti edino le narodnost,

seveda narodnost kot podlaga sodelovanju ne pa po kričanju. Da je to sodelovanje mogoče le na popolnoma demokratični podlagi, dokazali smo že, ko smo govorili o bistvu narodnosti. Prepričani smo tudi, da leži rešitev socialnega vprašanja skoraj edino v splošni zmagi narodnostne ideje v gori omenjenem smislu. Kadar se bojo torej slovenski socialni demokrati popolnoma ločili in nasproti postavili tujcem, kadar bo njih delo imelo edini namen gospodarsko koristiti Slovencev in jih obvarovati izkoriščanja, takrat nam tudi socialna demokracija ne bo več tuja in njihova pot bo naša pot.

— Iz vrst somišljenikov. Slavno uredništvo „Nove Dobe“! Prve tedne, ko se je „Nova Doba“ šele začela razpošiljati, seveda je bilo čuti mnogo pritožb o nerednem dostavljanju, ali pa da „Nova Doba“ temu ali onemu sploh ni bila dostavljena. To je povsod izpočetka neizogibno. Tudi po gostilnah in kavarnah nisi dobil povsod lista, če si vprašal po njem. Danes pa, kakor smo se prepričali, že upravnistvo funkcionira vrlo dobro. Nobenega vzroka ni, da bi ta ali ona gostilna ali kavarna „Nove Dobe“ ne imela in koliko jih je, ki je do danes še nimajo, to se pravi, ki so jo odklonile. Mi ne usiljujemo nobenemu svojih nazorov. Mnenja pa smo, da bi se omenjeni obrtniki morali zavedati, da gostje ne prihajamo samo na črno kavo ali vino, in da ne dajemo napitnin zastoj. Neverjetno je, da v eni najbolj frekventiranih kavarn (za sedaj še ne omenjamo imena) dobiš vsake vrste nemških listov in če je med temi še tako obskuren šund. Če pa povprašaš po „Novi Dobi“ — je nima! Ne sme je biti kavarne ali gostilne, kjer ne bi bilo dobiti sploh vsakega slovenskega političnega časopisa, in če je to tudi „Nova Doba“! Zatorej bomo somišljeniki povsod zahtevali in širili „Novo Dobo“, ter tudi zahajali le tja, kjer jo bomo mogli brati.

— Gostinčarjeva kandidatura kakor se nam poroča iz zanesljivega vira, je zadela celo med klerikalnimi prvaki na odpor. Njeni zagovorniki naj bi bil le dr. Janez Evangelist Krek, ki je hotel menda s tem svoj demokratizem jasno pokazati. Je-li bil ta način modro izbran, prepuščamo v premišljevanje samemu gospodu Kreku za kasneje, že nekoliko iz — historičnega stališča. Gotovi klerikalni krogi sodijo, da kandidatura Gostinčarja celo dr. Šusteršiču ni posebno pri srcu. Nam se ta misel ne zdi dosti verjetna zakaj le tako skupino je mogoče krepko in brezpogojno vladati, ki nima nobene individualnosti v svoji sredi. In da bi imel poleg dr. Šusteršiča svojo misel poslanec Kregar, ali celo Gostinčar?

— Viharen prizor so imeli v uredništvu „Slovenskega Naroda“ minulo soboto. Neka ženska, ki je bila v petek v tem listu imenovana kot „jezikava krčmarica“, je prišla drugo jutro nad urednike. Zahtevala je, naj se ji pokaže rokopis tistega stavka, kar se seveda ni zgodilo. V istem hipu pride iz sosednje sobe mnogoletni prvi urednik „Slov. Naroda“ Miroslav Malovrh, ki se je nad žensko razkačil, ter jo hotel poriniti skozi vrata. Rezolutna ženska mu je prisolila nato krepko zausnico in odhitela proč. — Ta zgodba ne more nikogar presenetiti, kdor pozna gotove osebe...

— Ljubljansko učiteljsko društvo priredi v torek, dne 26. t. m., ob osmih zvečer v hotelu „Južni kolodvor“ učiteljski večer, ki bo pri njem predaval g. prof. dr. Fran Ilešič o temi: „Naš jezik in naša kultura“. Gosti dobrodošli!

— Pozor pri slamoreznicah. V Kočah na Notranjskem je posestniku Jakobu Ženko slamoreznica odrezala tri prste na desni roki. Vsled močne poškodbe se je moral podati v bolnico v Ljubljano. Ravno ta dan se je na enak način porezal s slamoreznico posestnik Iv. Smrdel v Selcah. Poškodba je pa lažja.

Shod po § 2. društvenega reda sklicujejo nekateri člani pevskega društva „Ljubljana“ na nedeljo dne 24. t. m. ob 10. uri dopoldne v Hafnerjevo pivovarno na Sv. Petra cesti. Dnevni red shodu je: Uprava „Narodnega doma“ in pevsko društvo „Ljubljana“.

— Demon alkohol. V torek zvečer je padel Izidor Žagar, velik pijanec v Borovnici, znak na tla. Umrl je drugi dan. Žagar je bil zadnjih pet dni neprestano pijan in je umrl vsled zastrupljenja po alkoholu.

— Pogreb brez duhovnika so imeli v Idriji v petek, dne 15. t. m. Pokopali so Petra Lapajneto, umirovljenega rudarja, ki je končal svoje življenje z dinamitno patrono, kakor smo poročali v zadnji številki. Zato mu je odrekla ondodna duhovščina cerkveni pogreb. Velika množica se je udeležila tega pogreba, ki se je izvršil na prav ginljiv način. Godba je igrala žalostinke, in na grob je stopil upokojeni c. kr. sodnijski sluga, Fran Druškovič, ter izrekel v slovo preprost, a presrčen govor. Veteranci so ustrelili trikrat. G. Druškovič je molil za rajnega očenaš.

— Volilni boj na Goriškem postaja že precej živahen, če tudi še niso za vse okraje kandidature posameznih strank določene. Zelo samozavestno nastopajo klerikalei — po vzoru kranjskih jim drugov. Če bo odgovarjal izid volitev temu samosvestnemu nastopu pa je vendar nekoliko dvomljivo, ker so se šanse Gabrščekove stranke s pridobitvijo takozv. mladih precej izboljšale. Vsekakor je uspeh negotov.

— V vodnjaku utonila. V nedeljo popoldne je šla 20 letna Marija Puntar iz Kontovela na Goriškem po vodo k vodnjaku, ki se nahaja pod kontovelskim pokopališčem. Ko je zajemala iz vodnjaka vodo, se je v omotici prevrnila v vodnjak in je v njem tudi utonila.

— Stranka brez glasila je narodnonapredna stranka na Goriškem, vsaj dr. Treo je na nekem shodu, kakor poroča „Gorica“, izjavil, da „Soča“ ni glasilo stranke. Ta stranka, ki razen imena nima nič več skupnega z liberalno stranko na Kranjskem, je torej brez svojega organa. Tega do sedaj še nismo vedeli. Morda si osnuje strankin odbor nov list, ki bo potem glasilo stranke? Vsekakor bi bilo kaj takega pričakovati ker, da bi bila stranka odvisna le od milosti enega človeka se nam zdi — vsaj vsled reorganizacije — nekaj prav tako nemogočega kakor nečastnega za ves odbor.

Rovinjsko sodišče je obsodilo na smrt posestnika Štefana Spigliča iz Kavrane pri Pulju, ki je iz maščevanja umoril neko Lucijo Ovek in njenega moža Martina, ker je slednji ubil Spigličevega — osla!

Glagolica v cerkvi. V Zadru so se zbrali, kakor smo svoječasnó poročali, razni južni škofje na posvetovanje glede glagolice. Njih sklep pa je ostal tajen. Govori se, da škofje ne objavijo dekreta kongregacije, ampak se obrnejo še enkrat v Rim. Mogoče je, da pošlje Vatikan posebnega poslanika, da proučuje položaj. Gotovo je samo toliko, da mora sklep škofovskega posvetovanja nasprotovati vatikanskim odločbam.

— Deželni glavar odstopil. Istrski deželni glavar Rizzi se je odpovedal. Svojo demisijo utemeljuje s tem, da je deželni odbor istrski ponovno pozval vlado, naj skliče tudi istrski deželni zbor v redno zasedanje, da se izreče o tem, ali naj se v Istri uvede volilna dolžnost ali ne. Namestnik princ Hohenlohe je Rizziju odgovoril, da je vlada pripravljena sklicati istrski deželni zbor, toda v Koper, ne v Poreč ter da bo držala Slovencev in Hrvatov dano obljubo, da jim bode na njih slovenske in hrvaške interpelacije slovenski in hrvaški odgovarjala. To je bilo za Rizzija preveč. S svojo demisijo je pa imel tudi postranski namen, zmeden položaj še bolj zaplesti. Vsi italijanski patrijotje mu pojo slavo. Temu italijanskemu patrijotizmu se imamo zahvaliti, da istrski zbor že dve leti ne deluje.

„Kako ti je ime, praviš?“
„Berta“ — mu je odvrnila zelo vdano.
„Berta, praviš! No, to je gosposko ime. Pri nas imamo Nežulje, Urše, Janeze, Petre in Gregorje. Jaz sem Peter!“

Videlo se je, da hoče biti zabaven, in sinu je delo to zelo prijetno. Z vso skrbnostjo je gledal na Berto, da bi spoznal iz njenega obraza njeno razpoloženje.

„Ali imate vrt?“ — ga je vprašala ta. „Jaz ga nisem videla.“

„Imamo — za hišo“ — ji je odgovoril prijazno in gledal v njen lepi in rožnati obraz.

„Tisti bo moj“ — je rekla nato. „Sadila bova rože, kaj ne, gospod Ivan?“

Starec je zamahnil pri tem z roko in vprašal brez začudenja.

„Ali se še nista pobratila?“

„Ženini se tičejo“ — je dostavil potem in velel obenem naj se pobratita.

„To bova storila sama“ — je odgovoril sin skoro v zadregi, a Berta je gledala vsa rdeča v namizni prt.

Vdova je hotela nekaj pripomniti, a videti je bilo, da se je hipoma premislila. Na njenem obrazu je bilo čitati ves čas veliko zadovoljnost. Govorila je nenavadno prostodušno, povpraševala po tem in onem in razkladala svoje pomisleke na dolgo in široko.

Ko smo se poslavljali, se je bilo že zmračilo. Mladi Mirtič je šel z Berto naprej po stopnicah in spodaj jo je prijel za levico, ki se ji je tresla.

„Kaj trepečeš“ — jo je vprašal skoro tiho in obstal na mestu.

„Ne vem“ — je odgovorila plaho in komaj umljivo.

„Kako te ljubim“ — ji je rekel potem in jo stisnil k sebi — „kako te ljubim!“

Nato je prišla vdova s starim Mirtičem in tik sanji, ki so stale pred vežo, so se poslovili. Konji so zavzvonili, zganile, so se sani in se izgubile v mraku. Na njih sta molčali mati in hči skoro vso pot, le vojnik je zakričal včasih nad konjem in tuintam nad potnikom, ki se je v zadnjem hipu naglo umikal.

II.

Berta, hči pokojnega notarja Košenine, se je torej zaročila. Mlada je še bila, še otročjelahkomiselna in zato ni uvaževala ničesar tistega, kar ji je nudilo življenje. Vsi dogodki, ki so se vrstili drug za drugim, so se ji zdeli nekaj tako rahlega in mehkotekočega kakor majev veter, ko gre na večer skozi cvetoče drevesne vrhove, nalahko gre, tu zameje list, tam odrta cvet, tam prebudi spečo ptico gre in odide in vse je mirno, kakor bi ga nikoli ne bilo.

Kar je bil umrl oče, je živila ob sami materi, preživela prvo mladost in prestopila tako naposled prag pravega življenja. Dogodilo pa se je to nenadoma.

Neko popoldne — poleti je bilo, nemara meseca avgusta — se je pripeljal v mesto odvetnik Kimež, ki je bil prijatelj pokojnega notarja Košenine in je posloval v tistem času v bližnjem trgu. Vstopil je s tistimi navadnimi gestami kakor je to storil vselej. Poklonil se je, ponudil Berti in njeni materi roko, vprašal po zdravju, pogledal naposled po sobi in pokazal na mizo, ki je stala ob oknu. In ko je tja kazal, je pravil skoro nekoliko sentimentalno, da je tam govoril s pokojnim Košenino zadnjikrat v svojem življenju. Sedel je, izpil pol kozarca vina, zakašljal nalahko in se spomnil starosti. In tudi mladost mu je prišla na pamet, ki teče naglo kakor srna. Gledal je pri tem na Berto, ki je bila po njegovih besedah še včeraj otrok, danes dorašla gospodična in morda že jutri mlada in ljubezniva gospa. In ko je to izgovoril, se je nalahko smehljaj.

Njegov govor je tekel rahlo in prijetno, in zato sta ga Berta in njena mati radi poslušali. Berti se je zdelo včasih, da čuje pravljico — in še zlasti takrat, kadar je pripovedoval kak dogodek iz davne minulosti. O skrivnostni dami morda, ki je prišla kar čez noč in spravila celo tropo mladih letoviščarjev v veliko vznemirjenje.

Popoldne se je nagibalo proti večeru, zadnji solčni žarki so sijali skozi odprto okno, z mestnih cest in ulic je prihajal enakomeren hrup in šum, ropotanje voz, topotanje konj in tuintam vpitje voznikov.

(Sledi.)

— **Nasilstvo proti Slovincem v Trstu.** V tržaškem deželnem zboru je laška večina nadaljevala nasilno sprejemanje nove volilne reforme, ki je prirojena, tako da oškoduje Slovence. Slovenski poslanci dr. Slavik, dr. Ribaf, A. Goriup so stavili izpremenjevalne predloge v slovenskem jeziku, ki so bili odklonjeni. Galerija je razgrajala. Večina je vstajala pri posameznih točkah na znamenja, katera so dajali deželni glavar ali poročevalci. Slovenski poslanci so pa po posl. Iv. Goriupu proti temu protestirali v posebni izjavi. V tej izjavi tudi pravijo: — Istotako se mora pritožiti proti temu, da se ni glasovalo po imenih, dasi je šest nas to zahtevalo ustmeno in pismeno v smislu § 26 pravilnika, ki v tem pogledu nikakor ni spremenjen po § 53. Vse sklepe, storjene na podlagi teh nezakonitosti in nasilstev smatramo nezakonitim in neveljavnim ter odločno protestiramo proti nezakonitostim, zagrešenim proti nam, našim pravicam in našemu jeziku. Nikoli ne dopustimo, da bi se nam kratila pravica posluževati se tu našega jezika ter jo bodemo branili z vsemi svojimi močmi. — Poslanec Iv. Goriup je čital to izjavo naprej v italijanskem jeziku, ko jo je pa pričel čitati v slovenskem jeziku, je galerija pričela razgrajati. Deželni glavar je Goriupu vzel besedo, Goriup je pa čital dalje, dasi je poročevalec Jelenitz pričel čitati neko drugo poročilo. Zakon je bil „sprejet“ tudi v tretjem čitanju. Konec seje je bil ob 7. uri 25 minut zvečer.

— **Volino gibanje na Koroškem.** Koroški kandidat Etbin Kristan, vodja slovenske socialne demokracije, priredi volilni shod v nedeljo 24. t. m. v Možici, v ponedeljek pa v Črni.

— **Prodiranje iz Italije na Koroško.** V tem znamenju se vrše letošnji cesarski manevri, ki jih bosta izvajala 3. (grški) in 14. (inomoški) armadni zbor. Sklepne vaje se bodo vršile v četverkotu Ljubljana—Gorica—Beljak—Celovec. Pri teh vajah bo supozicija naslednja: Sovražnik se je polastil koroških obmejnih utrd in prehodov, vrgele nazaj naše obmejne čete in nadaljuje svoje ofenzivne operacije v monarhiji sami. Vsega vojaštva bo: 86 bataljonov (180 mož v stotniji), 18 eskadronov, 28 baterij, 10 gorskih baterij, 8 vojnih oddelkov strojnih pušk in 4 pionirske stotnije. Vaj se bodo udeleževale tudi ozkotirne havbične baterije, zrakoplovni oddelek in oddelek za brezični brzojav; poizkusili bodo novo napravo kuhinje na vozovih, avtomobile za osebni in tovarni promet ter oklopne avtomobile v svrhu poizvedovanja. Vaj se udeležijo tudi prostovoljno oglašeni avtomobili ter obmejne gorske čete. Vsega moštva bo 60.000, vršile se bodo tudi trdnjavske vaje. Vaje bodo najbrž zelo naporne; 3. pehotna divizija iz Linca bo morala čez Ture.

b) tuje.

* **Cesar v Pragi.** Takoj po Veliki noči pride cesar v Prago. Tržaškega „Piccola“ kombinacija, da cesar prebije velikonočne praznike v Opatiji, niso resnične. Kombinacija je nastala najbrže vsled tega, ker je prišel cesarjev telesni zdravnik na dopust v Opatijo.

* **Grof Sternberg pride prav gotovo zopet v novo zbornico.** Vse stranke v njegovem okrožju so odstopile od svojih kandidatur, tako da bo imel grof Sternberg le v nekem socialistu protikandidata. Če pomislimo, da je dobil grof Sternberg lani od 12.000 volilcev, ki jih je štel njegov okraj, 10.000 podpisov na neki njemu poslani zapiski, je njegova izvolitev isto kot sigurna.

* **Pokojnina pesniku.** Dunajska občina je skenila dat 75 letnemu pesniku Karolu Costi častno pokojnino v znesku letnih 1200 kron. Gmotne razmere Coste — in katerega literata niso? — so namreč precej prihke.

* **Podčastniška domišljavost z žalostnimi posledicami.** V Stolnem Belem Gradu na Ogrskem imajo v garniziji tudi ulance. Četovodja Marinković je avanziral v stražimestra. Našli so mu eno zvezdo več. Takoj drugega dne pride v jutro na inspekcijo v hlev. Eden navzočih ulancev-prostakov se zmoti in ga nazove po starem „četovodja“. Vsled tega se Marinković, ponosen na 24 ur staro odlikovanje, tako prevzame, da potegne v slepem srdu sabljo iz nožnice in zamaha tako neusmiljeno po glavi ulanca, da se ubogi fant takoj smrtno nevarno ranjen zgrudi na tla. Proti Marinkoviću objublajo strogo preiskavo. — Nam se zdi, da zadene prismojenega Marinkovića le poredna krivda. Znano je namreč, da je vse obnašanje podčastnikov le slepo in brezumno posnemanje tega kar vidijo pri — častnikih.

* **Makedonske ječe zasedene.** Neprosto voljno sicer, a zasedene so bogato. V teh ječah ni bilo konec januarja glasom turških uradnih izkazov nič manj nego 2987 mohamedanov in 2488 nemohamedanov. Le v preiskovalnem zaporu se je nahajalo poleg tega še 3928 mohamedanov in 3611 nemohamedanov. Torej v treh okrajih vsega skupaj 13.014 oseb v ječi. In to naj so normalne razmere v Makedoniji. Kaj je Evropa res slepa?

* **Sacher umrl.** Ustanovil po celem svetu znanega dunajskega hotela „Sacher“, Fran Sacher je umrl v starosti 91 let. Bil je imeniten kuhar in gostom je znal postreči, kakor malo kdo. Imel je tudi odlikovanje, in sicer Fran Josipov red. — V vsakem poklicu pride lahko človek do velikega imena, ako ima sposobnost v sebi. Morda je bil ta kuhar bolj znan po celem svetu kakor marsikdo

učenih profesorjev. In vendar... kuhar! Ah ne, rajši profesor!

* **Največji vojak.** Največji vojak čelga sveta je danes takozvani „dolgi Ivan“ v ruski armadi. Ivan je 21 let star ter meri skoraj osem čevljev. Največji nemški vojak je mesarski pomočnik Josip Schippers iz Gladbacha, ki je visok 2,07 m. Preden je prišel k vojakom, je nastopal v gledališču kot glavni junak opere „Der lange Kerl“.

* **Izprememba vojaških garnizij 1. 1907.** o kateri je ravnokar izšla naredba, je prvo večje delo našega novega šefa generalnega štaba. Ta naredba ima namen, zavarovati naše meje proti Italiji in Srbiji. Najvažnejše izpremembe so te-le: štirinajsti armadni zbor v Inomostu bo močan 36 bataljonov, tretji armadni zbor se zazdaj še ne ojači, toda brigadno poveljstvo 56. pehotne brigade pride iz Ljubljane v Gorico. To je potrebno za boljše opazovalno in varnostno službo na meji. Najbrž bo tudi poveljstvo 28. pehotne divizije iz Ljubljane prestavljeno ali v Gorico ali v Trst. L. 1908. pa pride v Ljubljano korno poveljstvo. Takras bo najbrže tudi v Ogleju nastavljena garnizija, ker je tam meja zelo slabo zavarovana in bi poizkusil sovražnik, da uniči železnico Gorica-Trst, bili zelo uspešni. Kar se tiče meje proti Srbiji, pride zazdaj v Višegrad brigadno poveljstvo. Prihodnje leto pa bodo višegradsko garnizijo tudi znatno pomnožili. Obenem se je uredila organizacija gorskih domobranskih čet. Za gorsko vojsko so posebno določeni: Polk deželnih strélcev št. I. v Tridentu in št. II. v Bolcanu ter domobranski polk št. 4 v Celovcu. (Stotnija šteje 4 gažiste v Celovcu.) Stotnija šteje 4 gažiste (častniki), 133 mož in 4 konje. Cesar je tudi povišal število mornariških častnikov v miru in vojski

* **Najhujša zima na vsem svetu** je bila letos pač v mestu Dawson City v Alaski (severna Amerika). Tam živi sredi nepreglednih snežnih poljan okoli 20.000 delavcev, ki kopljejo zlato. Imeli so 60 stopinj Celzija pod ničlo! V našem zmernem podnebjju si niti ne moremo predstavljati, kako huda je taka zima. Iz vseh hišnih dimnikov se vijejo v mrzli zrak neprestano beli oblaki para kakor iz kakega parnega kotla. Ako gre človek na plano z nezavarovanimi ušesi, nosom ali rokami, mu takoj popolnoma zmrznejo. Ako na planem izhijemo vrelo vodo, se sliši cvilec in piskajoč glas kakor pri kaki lokomotivi, kadar izpušča paro. Ako kdo poizkuša na odprtem ognjišču kuhati grah ali bob, vre samo spodaj zgoraj pa je lonec zamrznjen. Železne posode se krhajo in lomijo kakor steklo. Našli so pa letos prebivalci omenjenega mesta, da zmrznjene roke ali noge zopet ožive, ako se jih drži dalje časa v petroleju.

* **Bivši predsednik francoske republike** Casimir-Perier je umrl pretečeni ponedeljek v starosti 60 let. Nasledoval je Carnotu, ki je padel 25. junija 1844 pod roko nekega anarhista. Perier je od svojega predsedništva odstopil sam 16. januarja 1895. vsled znane afere s častnikom Dreyfusom, ki je bil obtožen, da je špiroiral za rusko armado. Slutil je velike sleparije, ki jih uganjajo gotovi krogi s tem procesom; žalilo ga je, ker ga ministri navlašč niso informirali o zadevi, ali prepozno ali celo nesresnično, zato se je zahvalil za svoje častno mesto in odstopil. Neposredni vzrok njegove smrti so bili srčni krči. Dan prej je še pisma narekoval svojemu tajniku. Proti večeru mu je zdravnik injiciral morfij. Perier je zaspal, pa krči so se zopet ponovili in ob desetih zvečer je izdihnil.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „**Novo Dobo**“! — **Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!**

Prosveta.

Akademija: Jutri v nedeljo ob 8. uri zvečer predava v dvorani Mestnega doma g. dr. Fran Marković profesor na zagrebškem vseučilišču o pesmih Simona Gregorčiča. Zanimivo bo to predavanje tako vsled osebe predavateljeve, ki je sam pesnik, še bolj pa vsled predmeta samega. Slišati hočemo sodbo o našem Gregorčiču iz ust hrvaškega pesnika, ki je njegovo življenje in njegove proizvode vestno in natančno proučil.

„**Slovenske Maticе**“ 149. odborova seja je bila v sredo 13. marca 1907 ob petih popoldne. Predsednik proglasi sklepčnost, pozdravi navzoče, ter predstavi novega društvenega tajnika F. Podkrajseka, ki je vstopil s 1. marcem t. l. in ki bo tudi društveni poverjenik za Ljubljano. Nato se s toplimi besedami spominja prejšnjega tajnika, magistratnega svetnika Evgena Laha, ki se je po 22 letnem službovanju odpovedal, naglašujoč njegovo vestnost, točnost in delavnost v prilogi Matici, ter predlaga, da se mu zato izreče pismena zahvala. (Soglasno sprejeto.) — Za overovatelja zapisnika določi predsednik odbornika Dimnika in Trstenjaka. — Zapisnik o 148. odborovi seji sta pregledala in potrdila odbornika Dimnik in dr. Opeka. — Zapisnikar poroča, da je 1. marca zboroval odsek za nabiranje

krajepisnih imen, dne 7. marca pa književni odsek. — Na znanje se vzame, da je došlo več rokopisov, med njimi prof. Seidelnova monografija: „Kamniške ali Savinske planine.“

Muzealnemu društvu za Kranjsko se dovoli uporabljanje druge sobe Maticinih prostorov do dobe, ko se licejska knjižnica preseli iz deželnega muzeja. Tam se potem naseli „Muzejsko društvo“. — Tajnikovo poročilo o prošnjah raznih društev in posameznikov za podaritev društvenih knjig, knjižni zalogi, knjižnici, društevniških in razpečevanju publikacij za l. 1906. se vzame na znanje. — Za lanskoo leto je vplačalo udnino 3267 letnikov, za tekoče 96 in za prihodnje 5. Od zadnje seje je društvu pristopilo na novo ali vnovič 55 udov.

Od 1. jan. t. l. počenši je prirastlo društveni knjižnici 57 knjig, zvezkov in časopisov; izmed teh je eden podarjen in 56 zamenjanih. — Sklene se, da se vrši letošnji občni zbor v sredo, dne 29. maja, ob šestih zvečer v „Mestnem domu“. — Odbornik dr. Ilesič predlaga, da tiskaj Matica društvene publikacije v večjem številu, nego letos. — Predsednik Levec predlaga, da se za letošnje leto tiskaj 8800 garnitur društvenih knjig.

Odbornik Sušnik naglašja, da preti Matici deficit, če se tiskajo publikacije v večjem številu, ker od dijakov in Hrvatov ne dobivamo polne članarine. Tiskarne so že zdaj za 25% dražje, nego v prošlem letu, cene se bodo pa še dvignile, ker so tarife za stavce višji in se je podražil papir. Vpoštevati je, da se deficit lahko vgnezi trajno. Ne kaže drugo: ali reducirati število knjig ali pa povišati članarino. — Sklene se, da se število knjig za leto 1907. določi v prihodnji seji.

Zaključek seje ob 6. uri zvečer.

Pevsko in glasbeno društvo v Gorici priredi jutri svoj X. redni koncert. Proizvajajo oratorij Anton Dvořaka „Stabat Mater“, ki smo ga pred leti spoznali bili v Ljubljani, kjer nam ga je podala naša „Glasbena Matica“. Vsekakor je postalo pevsko in glasbeno društvo v Gorici vsega vpoštevane vredno, ko stopa s tako velikimi deli na koncertni oder.

Cvilec slovenskoga pesništva. Poroča — a j. Izmed knjig, ki jih razpošilja te dni Matica Hrvatska svojim naročnikom, je za nas gotovo najznamenitejša slovenska antologija, prirejena po profesorju dr. Ilesiču. Slovenci še nismo imeli dozdev svoje antologije. Hrvatom je preskrbela hrvaško antologijo njih Matica že pred nekaj leti. Ni lahka reč, zbrati one pesniške proizvode, iz katerih najlepše in najdostojnejše odseva in se v njih izraža duh narodov, še težje je ugoditi z zbirko takih proizvodov vsem kritikom. Če kje, potem imajo kritiki-malkontenti ravno v ocenjevanju antologij najširše polje, da pobijajo, zabavljajo in trgajo. Tako se je v resnici zgodilo svoj čas s hrvaško antologijo. Slovenski antologiji, mislim, se ne da mnogo oponašati. Dr. Ilesič je izkušal zbrati v svojem „Cvetju“ ne le po obliki in vsebini najlepše, marveč tudi najprikladnejše pesni, ki so značilne za individualnost posameznih pesnikov in reči se mora, da je splošno prav dobro pogodil svojo zbirko. Na nekatere nedostatke, ki pa nikakor ne kratijo vrednosti zbirke, pozneje opozorim.

„Ovetje slovenskega pesništva“ je v prvi vrsti namenjeno hrvaškim naročnikom; zato je podal zbiratelj v začetku kratek slovniški uvod, ki kaže, v čem se na prvi pogled ločita hrvaško in slovensko narečje v glasoslovju, oblikoslovju in v rabi najnavadnejših besedi, členic itd. Ta uvod se mi zdi jako prikladen in praktičen. V njem ni suhoparnih, težko umljivih slovniških razlag, dr. Ilesič je pokazal v jasnih, primerno izbranih vzgledih glavne razlike hrvaškega in slovenskega narečja.

Zatém sledi pregled slovenskega pesništva. Predlanski je priobčil dr. Prijatelj v „Oesterreichische Bundeschau“ pregled slovenske književnosti. Nekaj podobnega, ravnotako krasnega in izvirnega čitamo v pričujočem Ilesičevem pregledu. Doba pred Vodnikom se v njem docela zanemarija, šele z Vodnikom se pravzaprav pričinja naša književnost. Posamezne dobe riše dr. Ilesič v kratkih, markantnih potezah, čisto se oziraje na sorodne in istodobne hrvaške književne razmere. V Vodnikovi dobi sta bili za Napoleona hrvaška in slovenska zemlja začasno politično združeni. Poslej so vplivali isti vzroki in iste vnanje prilike in ne prilike na razvoj pesništva obeh narodov; zato se daje doba obeh književnosti druga z drugo vzporejati. Doba Val. Vodnika odgovarja jožefinski dobi biskupa Vrhovca, doba Prešernova in Novic je vzporedna z dobo ilirizma pri Hrvatih, doba „Slov. Glasnika“ se da primerjati z dobo „Nevena“ (absolutizma) in naposled doba Stritarjevega „Zvona“ ima nekaj sorodnega z dobo „Vienca“ (Senoe in Markovića). Slovenska poezija je imela ali praktične namene in je podajala „utile“, koristno svojemu narodu (Vodnik, Slomšek, Potočnik, Ledinski, Vilhar itd.), ali pa je bila brez vnanjih svrh kot nekaj izliv človeške duše, prava „sladka“ poezija (Prešeren, Jenko, Gregorčič in dr.). „Glasnikova“ doba je pa zahtevala od pesnika, da je bil obenem politik, in od politika, da je bil pesnik; ko se je s Stritarjevo dobo naše ustavno življenje močnejše razvilo, trebalo je politiku temeljitejšo naobrazbo in tako se je osamosvojilo čisto kulturno-književno delo. Nastalo je takrat vprašanje o namenu in bistvu prave umetnosti.

Troje svojstev označuje Stritarjevo dobo: pravilna oblika (jezični sistem), umetniški ukus (estetski sistem) in pesimizem (filozofski sistem). Pesniki te dobe kažejo nam v lepem jeziku, kakšen je svet in to, kar čutijo, a obojega ne znajo družiti. Te „aprobirane pesniške frazeologije“ Stritarjeve se je osvobodila slovenska pesniška umetnost šele poslednji čas (od l. 1895.), ko je zavrgla umstveni sistem Stritarjev in mesto njega postavila v ospredje dušo, spojeno s naravo kot sredstvom in sliko nekako v smislu ljubezni...

Dalje povdarja zbiratelj, da Slovenci nimamo epike. Naše umetno pesništvo je uspelo kvantitativno in kvalitativno pravzaprav samo na polju lirike. Temu je kriv nedostatek aktivnosti v našem značaju kot posledica tisočletne odvisnosti in suženjstva. Naša pesem se glasi kakor iz ječe in je mehka in nežna lirika. Edina izjema je pesnik Anton Askerc, ki je naš prvi in najodličnejši epik... Kar imamo to radi damo, svojo liriko; nam Slovincem je treba hrvaške epike. Združenje slovenske lirike in hrvaške epike je naše medsebojno izpopolnjevanje in naša prihodnost...

Tako piše dr. Ilešič v svojem originalnem in lepem uvodu k zbirki slovenskega pesništva. V zbirki je priobčenih najprej par narodnih pesmi. Ne bi škodilo, če bi se vsprejelo znatnejše število pesmi naše narodne poezije. Nato slede umetne pesmi. Iz protestantske dobe imamo poleg cerkvenih pesmi tudi prve pričetke posvetne pesmi. Tudi v katoliški dobi štejemo nekaj malega umetnih pesmi. Dr. Ilešič je v „Cvetju“ plodove naše protestantske in katoliške „muze“ — kar je čisto umestno — radikalno prezrl. Prva umetna pesem, ki jo priobčuje, je Vodnikov „Zadovoljni Kranjec“ in sicer ne v prvotni obliki iz l. 1781., marveč v pozneje predelani obliki. (Letnica 1781 naj se popravi!) V zbirki čitamo izredno veliko število rodoljubnih celo narodno-političnih pesmi. Tukaj se ni oziral zbiratelj na oni znani stavek: „Politisch Lied, ein garstig Lied!“ Ko govori v svojem uvodu o narodno-politični pesmi slovenski, išče vzroka, da se dandanes ne pojo pri nas več take pesmi, v tem, ker so tudi v ostali evropski književnosti utihnile. „Pri velikih narodih je umolknila narodno-politiška pesem, ker so dosegli svoje politične cilje in jim je obstanek zagotovljen; mi smo jo zavrgli per analogiam ne pomislivši, da smo še nerešeni. Prej smo iskali samo zunaj neprijateljev, a sedaj jih iščemo le v sebi.“ Res je, da je rodoljubna ali nacionalna pesem jako razširjena med našim narodom, da so postale nekatere takorekoč last njegova, vendar večina teh pesmi je tako prazna globokih idej sploh, da ne sodi v cvetje našega pesništva. Tomanova izpodbudnica (str. 40) „Za Hrvate, naše brate!“ iz l. 1848. je morda kulturnega pomena in je podžigala za onih časov srca naših prednikov za pravice bratov Hrvatov, a cvet naše poezije to ni. Ravnotako bi zbirki ne škodilo, če bi se izločile: Levstikova „Črnogorec“, Gomilškova „Slovenec sem“, Stritarjeva elegija „Brata sta Srb in Hrvat...“, Freuensfeldova „Slovenski svet...“ in dr.

Dr. Ilešič je upošteval v svoji antologiji najmlajši zarod pesnikov in pesnic in objavil od vsakega po eno ali tudi po več pesnic. Poleg umrlih pesnikov Ketteja in Murna, ki sta dobro zastopana v zbirki, čitamo n. pr. pesni Opekove, Vojanove, Kazimira Radiča, Spindlerjeve, Valenčičeve, Gradnikove, Golarjeve, Viničeve, potem pesnic Strnadove, Poljančeve, Vide, Utve i. dr. Dasi vsega ne moremo prištevati cvetju našega modernega pesništva, vendar, da je dal zbiratelj v svoji zbirki prostora mlajšim, še nepričnanim pesnikom, sem prepričan, da je imel gotovo druge razloge kakor tega, pokazati našim bratom onkraj Sotle čes, koliko pesniškega naraščaja da imamo. Nečesa pa ni mogoče prezreti ob tej priliki. Ako je vsprejel dr. Ilešič pesni n. pr. Jak. Gomilška, Jak. Voljča in tov., zakaj je docela prezrl pesniške proizvode n. pr. Lujize Pesjakove, Franceta Cimpermana, Antona Hribarja, katerim gre vsekako prednost. Razen tiskovnih hib, ki motijo tuintam bralca, naj pripomnim še nekaj. Pristavki, pri nekaterih pesnikih „Vrazov zemljak“ ali „zemljakinja“ se mi zde prav brez potrebe in kažejo precej malomeščansko lice. Dandanes ne upoštevamo toliko pesnikovih okolnosti, kolikor specifične vrednosti njegovih del.

Vkljub tem malenkostim moramo Ilešičevo „Ovieće“, prvo našo večjo antologijo, z veseljem pozdraviti posebno še zato, ker jo je izdala „Matica Hrvatska“, ki hoče, v zvezi s „Slovensko Matico“ pripravljati in delovati na kulturno zblizanje Hrvatov in Slovencev. Zedinjenje vseh Slovanov v eno politično, kulturno, religiozno in jezikovno zvezo je dandanes neizvršljiva utopija; „vseslavjanska država“ se je hvala bogu tudi pri nas preživela. Stremljenje za političkim zedinjenjem slovenskih in hrvatskih dežela je stvar dnevne politike, katera ima svoja pota. Znanstvo, na čelu mu „Slovenska Matica“, pa ima druge, nepolitične smotre. Začutilo je potrebo in čutilo bo to potrebo tem bolj, čim bolj bo napredovalo, da je treba Slovincem kulturne zaslombe pri močnejšem sosedu, od katerega se je-

zikovno le neznatno, po religiji pa nič ne ločijo. Brez take kulturne opore naše znanstvo z ozirom na našo maloštevilnost in iz te izvirajočo šibkost ne bo uspevalo, nikar pa da bi se razcvitalo. Ta pot zblizavanja Slovencev in Hrvatov, odprta po neumorno delavnem dr. Ilešiču s „Hrvatsko knjižnico“ od slovenske in s „Oviećem“ od hrvaške strani, je realna, plodonosna in ena najvažnejših, dokler se bosta nahajala oba naroda v teh mejah in v taki politični skupini, kakor se sedaj. „Ovieće slovenskoga pjesništva“ bodi namizna knjiga vsakega omikanega Slovence, bodi pa tudi hrvatsko-slovenski književni vzajemnosti „prorok krasnejših dni bodočih“.

Gospodarstvo.

Prosta organizacija zdravnikov na Kranjskem. V mali dvorani hotela „Union“ osnovala se je dne 24. t. m. na dobro obiskani seji „prosta organizacija zdravnikov na Kranjskem“ v varstvo njihovih gospodarskih interesov. Od primarija dr. Defranceschija predložena pravila so se odobrila. K organizaciji so pristopili vsi navzoči zdravniki. Volil se je odbor v katerem sedita tudi dva Nemca: od teh je eden med vodji protinarnodnega gibanja v Ljubljani.

Kam gredo davki? Koroško plačuje blizu 11 milijonov davkov, država ji vrača 5 milijonov. Torej plačuje Koroško državi nad 6 $\frac{1}{2}$ milijona. Kranjsko plačuje 18 milijonov, država ji daje le 5 milijonov, torej plačuje Kranjsko državi nad 12 $\frac{1}{2}$ milijona. Primorsko plačuje državi blizu 67 milijonov, država vrača Primorskemu 11 milijonov, torej plačuje Primorsko državi 56 milijonov. Štajersko plačuje davkov 46 milijonov, država vrača deželi 14 milijonov, torej plačuje Štajersko državi 32 milijonov. Slovenske dežele plačujejo državi 142 milijonov kron, od države pa dobivajo 34 milijonov, torej plačujejo državi skupaj 108 milij. kron.

Restavracija pri „Zajcu“

Sodnijske ulice šte. 6.

P. n.

Občinstvo najvda neje prosim, da blagovoli podastiti s svojim obiskom mojo restavracijo pri „Zajcu“ nasproti justni palači kakor tudi z odjemanjem čez ulico, kjer točim splošno priljubljeno pivo ter priznajo najboljša zajamčeno pristna vina iz najplemenitejših vinskih pokrajin, kakor:

Rudeče	liter K	—72
Istrsko rumeno	„	—80
„Cvitec“-Drenovčan	„	—88
Završki rizlinger	„	—96
Rebula, nova	„	—96
Istrski refoškot	„	—96
Jeruzalemski, stari	„	120
Ljutomerski	„	160
Domači pelinkovec	„	160

Nadalje imam v izbihi raznovrstna tu- in inozemska medelna, desertna in druga buteljska vina, kakor tudi razne likerje in izborne žgane in osvežujoče pijače ter kavo, čaj itd.

Kot specialiteta se dobi vsak dan sveži dunajski zajutrkovalni golaž ter razna gorka in mrzla jedila ob vsakem času.

Cenjenim odjemalcem postrežem na željo tudi z vsakovrstnim namiznim vinom v sodih in steklenicah ter z raznovrstnim pivom v steklenicah. Vsa naročila bodem po najnižjih cenah točno izvršil ter na dom dostavljam.

Cenjenemu občinstvu zagotavljam, da si hočem omogočiti obstoj le s točno in solidno postrežbo ter se priporočam za blagohotno podpiranje!

Z vsem spoštovanjem

Avguštin Zajec, restavrator.

Zdravstvo.

Prah. Zrak obljudenih krajev, posebno velikih mest je napolnjen z bolj ali manj gostim prahom. Sicer se pa nahaja prah tudi nad morjem, nad gozdovi, nad najvišjimi gorami; seveda je tam mnogokrat redkejši kakor v mestih. Najlepše se kaže obstoj prahu v zraku, če posije solnce v ozkem žarku v zatemnelo sobo. V takem slučaju se s prostim očesom lahko prepričamo, v kaki množici da kroži prah po zraku.

Prah obstoja iz najmanjših neorganičnih in organskih delcev. Med zadnjimi pridejo posebno bakterije v poštev in med temi posebno one, ki povzročajo bolezni. Skoro vse bolezni človeških sopil prenašajo se po prahu. Nahod, vratabol, različne vrste kašelj, pljučnica in jetika dobiva se lahko po prahu. Influenca, znana, po zimi jako razširjena, pogosto nevarna bolezen se skoraj samo po prahu širi.

Suhe zime so v tem oziru za obljudene kraje najnevarnejše. Ker se vsled mraza ne more škropiti nastane mnogo prahu.

Vsled mraza in vsled slabote in redkosti solnčnih žarkov ohranijo v prahu se nahajajoči povzročitelji različnih bolezni dolgo časa svoje življenje, in postanejo prej ali slej mnogim nevarni. Takozvano prehlajenje pogosto ni nič drugega, kakor z vdihavanjem prahu pridobljena bolezen.

Kakor temu je tudi dejstvo, da se na morji in na visokih gorah, kjer ni skoraj nič prahu, tudi skoro nikdar ne prehladi, ako ravno je marsikdo v takih krajih že pretrpel več mraza in mokrote, kakor kje drugje prej.

Posebno škodljiv je prah v zaprtih prostorih, v sobah, v šolah, v cerkvah, kjer se zbira mnogo ljudi. Tak prah ima navadno največ škodljivih snovi v sebi, zato je tudi njegova odstranitev najbolj potrebna.

Prva domača dolenska žganjarna
Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

prporoča

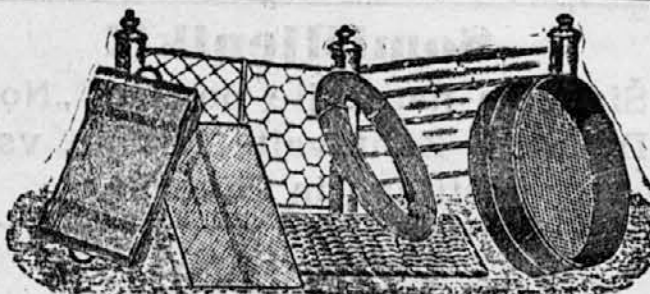
Slivovko navadno K 1— lit.	Tropinovec navad. K 1— lit.
III. 1:10	III. 1:10
II. 1:30	II. 1:20
I. 1:50	I. 1:40
Drožnik III. 1:30	Brinjevec III. 1:40
II. 1:50	II. 1:80
I. 1:80	I. 2—
Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K	= 1/10 litra.

Specialiteta **„Slovenec“** narodna grenčica narodni liker od K 1:10 do K 1:20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev od K 1— do K 1:60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1— do K 2— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franco Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

Praktične in cene žične ograje.

Slav. občinstvu priporočam v naročbo vsakovrstne mreže iz žice, za ograje vrtov, kurjih dvorišč, preprežkov v oknih in linah, za presejanje peska in gramozu itd. Poelinkano jekleno žico z bodall za ograje gozdov, pašnikov itd. — Elastične mrežaste modroce za postelje v raznih velikostih; vsakovrstne žične tkanine za stroje, mlino, okna, mesne sitence itd., raznovrstna sita in rešeta za tovarne, mlino, čiščenje žita itd. po najnižji ceni.

EVGEN IVANC, Sodražica (Kranjsko).

Izdelovatelj žičnih pletenin in trgovina z lesenim blagom.

Cenike pošiljam na zahtevanje brezplačno.

IVAN KREGAR

— pasar —

zlato, srebro in nikla vse nove in stare stvari.

Ljubljana, Elizabetna cesta, nova stavba.

Delavnica na dvorišču.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovenskih tvrdkah!